

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA,
VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Stredná odborná škola Pruské

4561 H 01 – poľnohospodár - mechanizácia

Učebný text vytvorený v rámci rozvojového projektu

Podpora organizačného zabezpečenia vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti finančnej gramotnosti a výchovy k podnikaniu na rok 2016

Existencia človeka v dnešnej spoločnosti je úzko previazaná s ekonomickým rozhodovaním v každodennom živote. Súčasná spoločnosť je označovaná ako informačná, preto je nevyhnutné študentov pripravovať na vyhľadávanie a spracovanie správnych a aktuálnych informácií, naučiť ich rozvíjať logické myslenie, mali by sa naučiť správne a efektívne využívať všetky dostupné informácie. Realita súčasného sveta však upozorňuje na to, že napriek dobe, v ktorej je možné sa pomerne jednoducho a rýchlo dostať k rôznym informáciám, je nevyhnutné celoživotné vzdelávanie v oblasti finančnej gramotnosti. Preto sa finančné vzdelávanie stáva dôležitou súčasťou prípravy žiakov na všetkých stupňoch výchovno-vzdelávacieho procesu.

Finančne gramotní absolventi stredných škôl by mali vo všeobecnosti chápať všetky kľúčové aspekty osobných financií. Títo absolventi tak budú mať istotu, že budú samostatne schopní nájsť si a použiť informácie potrebné pri špecifických finančných výzvach, zoči-voči ktorým sa môžu po skončení školy ocitnúť. Všetky vzdelávacie aktivity projektu by mali smerovať k prehĺbeniu poznatkov, zručností a skúseností pedagogických zamestnancov a následne aj žiakov, aby mohli nepretržite rozširovať svoje vedomosti o osobných financiách podľa toho, ako sa budú meniť ich zodpovednosti a príležitosti po absolvovaní štúdia a zaradení sa do spoločnosti. Každý jedinec by mal vedieť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti. Finančnú gramotnosť je potrebné chápať ako komplexný súhrn znalostí a schopností, ktoré sú podmienené viacerými premennými - vek, rodina, zamestnanie, kultúra, región či miesto bydliska. Finančná gramotnosť je podmienená neustálym vývojom, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi promptne a efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické a spoločenské prostredie. Takto získané znalosti a zručnosti by mali následne zvýšiť uplatnenie sa absolventov školy na trhu práce.

„Vedomosti sú jediným kľúčom k tomu, aby Vás nikto neokradol!!!“

Úlohy a testy na precvičenie a overenie znalostí a zručností v oblasti finančnej gramotnosti

Téma: Výroba mlieka

Téma č.1: Človek vo sfére peňazí.

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne

Očakávania, že žiak je schopný:

prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností.

Obsah vzdelávania:

pochopenie základných ekonomických pojmov a kategórií, oboznámiť sa s rodinnými financiami a rozpočtom, príjmami a výdavkami a hospodárnym rozhodovaním pri narábaní so zdrojmi (vlastnými, cudzími) a spravovaním vlastných financií.

Vymedzenie základných pojmov:

Peniaze- z ekonomického hľadiska sú čokoľvek, čo slúži (najmä) ako všeobecne akceptovaný výmenný prostriedok (teda prostriedok výmeny tovarov a služieb za iné tovary a služby) a zúčtovacia jednotka (teda meradlo cien); peniaze z právneho hľadiska sú (najmä) zákonné platidlo

Príjem - v domácnosti sú to peniaze, zarobené zo zamestnania, podnikania alebo z investovania do cenných papierov, výhry a pod. V podnikaní je to suma peňazí, ktoré podnikateľ získava z predaja svojich výrobkov, tovarov alebo služieb. Ide o prírastok peňažných prostriedkov alebo ich ekvivalentov (napr. šeky, peňažné poukážky).

Výdavky - v domácnosti sú to platby za tovary a služby vrátane stálych výdavkov a premenných nákladov. V podnikaní ide o úbytok peňažných prostriedkov alebo ich

ekvivalentov, ktoré súvisia s nákupom dlhodobého a krátkodobého majetku a služieb, potrebných na podnikateľskú činnosť.

Rozpočet - plán príjmov a výdavkov na určité obdobie. Môže ísť pritom o rodinný rozpočet, rozpočet obce, štátny rozpočet.

Zisk - kladný rozdiel medzi celkovými výnosmi (príjmami) a celkovými nákladmi (výdavkami) podniku alebo investície., strata

ÚLOHY:

1. Produkcia mlieka začína a končí

Toto obdobie sa nazýva

2. Vypočítajte úžitkovosť dojnice pri dennej produkcii 20L.

.....
.....
.....

3. Porovnajzte zloženie mlieka a mledziva (odborná literatúra, internet)

	voda	sušina	bielkoviny	sacharidy	ml. tuk	vitamíny	
mlieko							
mledzivo							
rozdiel							

4. Aká bude priemerná denná produkcia mlieka dojnice pri laktácii 5.000 litrov.

.....
.....
.....

5. Aká bude priemerná denná úžitkovosť v chove, ak za 30-dňový mesiac vyprodukovalo 86 kráv 30.960 litrov mlieka.

.....

6. 30% produkcie z predchádzajúceho príkladu sme realizovali v 1.triede po 0,27€ za 1 liter a 70% v Q.triede po 0,29€ za 1 liter. Aký bol finančný zisk v tomto mesiaci?

.....

Ročná produkcia	30%	0.27€/1l	70%	0.29€/1l	spolu

7. Náklady na 1 liter mlieka tvorili 0,36€. Vypočítajte zisk/stratu.

.....

Ročná produkcia mlieka v l	Náklady na 1l v €	Zisk/strata v €

8. Porovnajte cenu jednotlivých druhov konzumného mlieka v 2 rôznych obchodoch

Mlieko	1 obchod - €	2 obchod - €
Plnotučné 3.5%		
Polotučné 1.5%		
Nízkotučné 0.5%		
Mliečny automat		

9. Uvedte rozdiely medzi konzumným mliekom a mliekom z mliečneho automatu

.....

.....

.....

.....

10. Koľko potrebujeme dojníc s 6.500 l úžitkovosťou a koľko dojníc s 5.000 l úžitkovosťou, aby sme ročne vyprodukovali 97 500 litrov mlieka?

.....

.....

.....

Úžitkovosť dojníc	ks
6 500 l	
5 000 l	

TEST

1. Čo sú to peniaze?

- :a/Papierové bankovky, ale nie mince.
- :b/Papiere a mince, ktoré môžeme vymeniť za tovar a služby.
- :c/Je to čistá energia, ktorá môže meniť svoju formu.

2. Čo si predstavujete pod finančnou gramotnosťou?

- :a/Finančne zabezpečený človek
- :b/Schopnosti, vedomosti, zručnosti, ktoré umožňujú človeku vedieť narábať s peniazmi.
- :c/Finančne nevzdelaný človek

3. Čo je mena?

- :a/Spôsob vydávania peňazí do obehu a ich sťahovania z obehu
- :b/Forma peňazí určitého štátu, ktorá predstavuje pre jej vlastníkov nárok na podiel zo spoločného produktu a rozsahu kúpnej sily
- :c/Univerzálny tovar slúžiaci na vyjadrovanie cien tovarov, na ich kúpu a predaj a na realizáciu rozličných platieb

4. Čo sú valuty?

- :a/Hotovostné peniaze v cudzej mene
- :b/Bezhotovostné peniaze v cudzej mene
- :c/Hotovostné peniaze v domácej mene

5. Čo je investovanie?

- :a/Zhodnocovanie úspor
- :b/Otvorenie bežného účtu
- :c/Využitie kapitálu s cieľom dosiahnuť zisk

6. Rozdelenie investície medzi viaceré odlišné investičné nástroje, regióny a inštitúcie sa nazýva:

- :a/Volatilita
- :b/Korelácia
- :c/Diverzifikácia

7. Čo je inflácia?

- :a/Zníženie kúpnej sily peňazí, dochádza k všeobecnému rastu cien tovarov a služieb, nie iba k rastu cien jednotlivých položiek
- :b/Keď celková hladina cien rastie a v obehu je menšie množstvo peňazí
- :c/Zníženie kúpnej sily peňazí, ktoré je sprevádzané zvýšením cenovej hladiny jednotlivých druhov tovarov a služieb

8. Komu spôsobí inflácia najväčšie problémy?

- :a/Staršiemu pracujúcemu páru šetriacemu na dôchodok
- :b/Manželom na dôchodku žijúcim z fixného dôchodku
- :c/Mladému bezdetnému páru s vysokým príjmom

9. Najrýchlejšou a väčšinou aj najlacnejšou možnosťou zrealizovania úhrady na iný účet je:

- :a/Vypísanie príkazu na úhradu na pobočke svojej banky
- :b/Prevod poštovou poukážkou
- :c/Príkazom na úhradu cez internet banking

10. Čo podľa vás kryje poistenie zodpovednosti?

:a/Poistenie kryje škody, ktoré poistený spôsobil niekomu inému

:b/Je to poistenie pre profesionálnych šoférov pre prípad, že spôsobia dopravnú nehodu

:c/Poistenie kryje škody, ktoré poistenému spôsobil niekto iný

ÚLOHY:

1.Porovnajte priemerné zloženie mlieka kráv rôznych plemien HD (odborná literatúra, internet) napr. slovenské strakaté, slov. pinzgaušké, holštín, Jersey a pod.

Plemeno	Sušina %	Tuk %	Bielkov.%	Cukry %	Úžitkovosť

2. Aká bude priemerná denná úžitkovosť v chove, ak za 30-dňový mesiac vyprodukovalo 82 kráv 30.052 litrov mlieka?

1 kŕmny deň =

30 kŕmnych dní =

Produkcia mlieka

Priemerná denná úžitkovosť = _____ =

Kŕmne dni dojníc

3.Náklady na 1 liter mlieka tvorili 0,34€. Vypočítajte zisk/stratu.

.....
.....
.....

Ročná produkcia mlieka v l	Ročná produkcia mlieka v €	Náklady na 1l v €	Zisk/strata v €

4. Porovnajcie cenu jednotlivých druhov konzumného mlieka v 2 rôznych obchodoch

Mlieko	1 obchod - €	2 obchod - €
Plnotučné 3.5%		
Polotučné 1.5%		
Nízkotučné 0.5%		
Mliečny automat		

5. Uvedte rozdiely medzi konzumným mliekom a mliekom z mliečneho automatu – tukovosť, tepelné ošetrenie, cena, dostupnosť, iné.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Koľko potrebujeme dojníc so 6.500 l úžitkovosťou a koľko dojníc s 5.000 l úžitkovosťou, aby sme ročne vyprodukovali 97 500 litrov mlieka?

.....

.....

Úžitkovosť dojníc	Ks
6 500 l	
5 000 l	

7. Vypočítajte a porovnajcie množstvo vyprodukovaného tuku a bielkovín v kg za laktáciu u jednotlivých kráv (rovnaká úžitkovosť a rôzny obsah zložiek, rôzna úžitkovosť a rovnaký obsah zložiek)

Číslo dojnice	Laktácia	Bielkoviny %	Bielkoviny kg	Tuk %	Tuk kg
33 456	6 700	3,3		3,8	
34 234	6 700	2,8		4,0	
33 675	5 780	3,4		3,9	
34 765	6 500	3,4		3,9	

8. Podľa STN 57 0529 Surové kravské mlieko na mliekarenské ošetrovanie a spracovanie doplňte nasledujúce údaje:

Farba mlieka	
Konzistencia a vzhľad	
Vôňa a chuť	
Množstvo tuku	
Množstvo bielkovín	
Teplota tuhnutia	
Kyslosť mlieka podľa SH	
Teplota vychladeného mlieka	
PSB - Q trieda	
PSB - 1. trieda	
CPM - Q	
CPM - 1.	

9. Podľa odbornej literatúry, internetu porovnajte priemerné zloženie mlieka kravy, ovce, kozy.

Zloženie / Mlieko	Kravské	Ovčie	Kozie
Sušina			
Bielkoviny			
Tuky			
Cukry			
Minerálne látky			

Tematický celok: Výživa a hnojenie rastlín

Téma: Priaznivý a nepriaznivý vplyv hnojív na kultúrne rastliny

Téma č. 2 Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne

Očakávania, že žiak je schopný: - prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností.

Obsah vzdelávania - pochopenie základných ekonomických pojmov a kategórií, financiami a rozpočtom, príjmami a výdavkami a hospodárnym rozhodovaním pri narábaní so zdrojmi a ich spravovaním.

Vymedzenie základných pojmov:

Peniaze- z ekonomického hľadiska sú čokoľvek, čo slúži (najmä) ako všeobecne akceptovaný výmenný prostriedok (teda prostriedok výmeny tovarov a služieb za iné tovary a služby) a zúčtovacia jednotka (teda meradlo cien); peniaze z právneho hľadiska sú (najmä) zákonné platidlo

Príjem - v domácnosti sú to peniaze, zarobené zo zamestnania, podnikania alebo z investovania do cenných papierov, výhry a pod. V podnikaní je to suma peňazí, ktoré podnikateľ získava z predaja svojich výrobkov, tovarov alebo služieb. Ide o prírastok peňažných prostriedkov alebo ich ekvivalentov (napr. šeky, peňažné poukážky).

Výdavky - v domácnosti sú to platby za tovary a služby vrátane stálych výdavkov a premenných nákladov. V podnikaní ide o úbytok peňažných prostriedkov alebo ich ekvivalentov, ktoré súvisia s nákupom dlhodobého a krátkodobého majetku a služieb, potrebných na podnikateľskú činnosť.

Rozpočet - plán príjmov a výdavkov na určité obdobie. Môže ísť pritom o rozpočet farmy, rozpočet družstva, štátny rozpočet.

Zisk - kladný rozdiel medzi celkovými výnosmi (príjmami) a celkovými nákladmi (výdavkami) podniku alebo investície., strata

Prenájom strojov – získanie strojov na určitú dobu, za určitý poplatok

Náklady na hnojenie – finančné prostriedky na nákup hnojiva, na aplikáciu hnojiva, na prenájom rozmetadla a na mzdy

Náklady hnojiva na plodinu – cena vypočítaného množstva hnojiva na výmeru plodiny

Cena hnojiva – množstvo financií /V euroch/ha1q /

ÚLOHY:

1. Dusíkaté hnojivá sú..... vo vode a preto sa aplikujú len

.....

...

2. Vypočítajte množstvo spotrebovaného liadku amónneho na 20 ha pšenice, ak sa použila dávka 2q/ha

.....
.....

3. Vypočítajte náklady liadku amónneho na uvedenú plochu pšenice, ak 1q stojí 16 euro

.....
.....

4. Porovnajete náklady na hnojivá rôznymi dusíkatými hnojivami (odborná literatúra, internet)

	Dávka na 1ha v q	Cena 1 q	Počet ha	Náklady na hnojivá
Síran amónny 27%			30	
Močovina 40%			30	
Dusíkaté vápno			30	

5. Aké budú náklady na hnojenie 20 ha pšenice, ak dávka liadku amónneho je 2q/ha, prenájom rozmetacej linky je 20 euro na dennú zmenu a 1q LA stojí 16 euro.

.....
.....

6. Optimálne dávky dusíkatých hnojív viete z predchádzajúcich hodín. Doplňte negatívne dávky pre pšenicu a napíšte ako škodia /škodlivosť na pôdu, škodlivosť na rastlinu /

Hnojivá	Optimálne dávky v q/ha	Negatívne dávky v q/ha	Negatívne dávky v q/ha	Škodlivosť na pôdu, životné prostredie, rastlinu	Škodlivosť na rastlinu
SA					
LA					
M					
DV					

7. Fosforečné hnojivá sú vo vode a preto sa aplikujú na

8. Náklady na superfosfát pod slnečnicu boli 1200 euro. Vypočítajte dávku superfosfátu na 1ha, ak 1q superfosfátu stojí 20 euro a výmera pšenice bola 20ha.

.....

9. Porovnajcie cenu jednotlivých druhov hnojív v 2 rôznych obchodoch

Hnojivo	1 obchod - €	2 obchod - €
Superfosfát		
Liadok amónny		
Dusíkaté vápno		
Síran amónny		

10. Uvedte rozdiely medzi liadkom amónnym a síranom amónnym

.....

.....

.....

11. Popíšte rozdiely, z hľadiska koncentrácie živín a vplyvu na tvorbu humusu v pôde, medzi priemyselnými hnojivami a hospodárskymi hnojivami

.....

.....

Test

1. Číslo bankového účtu je:

a./Jedinečná kombinácia písmen, číslic a symbolov, určená na identifikáciu bankového účtu. Skladá sa z troch častí: predčíslie účtu (maximálne 6-miestne číslo), základné číslo účtu (maximálne 10-miestne číslo), identifikačného kódu banky (presne 4-miestne číslo). Predčíslie nemusí byť súčasťou čísla bankového účtu

b./ Jedinečná kombinácia číslic , určená na identifikáciu bankového účtu. Skladá sa z častí: predčíslie účtu (maximálne 6-miestne číslo), základné číslo účtu (maximálne 10-miestne číslo). Predčíslie nemusí byť súčasťou čísla bankového účtu

c./ Jedinečná kombinácia písmen, určená na identifikáciu bankového účtu

2. Hrubá mzda (brutto):

a./mzda, ktorá sa posiela na účet

b./ mzda, ktorú zamestnancovi vyplatia na ruku

c./ Mzda pred odpočítaním daní, zdravotného a sociálneho poistenia a ďalších povinných a dobrovoľných zrážok.

3. Internet banking je:

a./ vyhľadávanie internetu v banke

b./ Prístup k účtu prostredníctvom prístupu na internet

c./ pripojenie sa na internet cez google

4. Majiteľ účtu je:

a./ človek, ktorý ma bankovú kartu

b. /každý klient banky

c./ klient, ktorý s bankou uzatvoril zmluvu o účte.

5. Majetok

a./ Predstavuje hmotné i nehmotné prostriedky, ktoré vlastní fyzická osoba alebo právnická osoba, a prinášajú jej ekonomický úžitok. Z časového hľadiska môže ísť o dlhodobý majetok alebo krátkodobý majetok.

b./ Predstavuje hmotné prostriedky, ktoré vlastní fyzická osoba alebo právnická osoba, a prinášajú jej ekonomický úžitok. Z časového hľadiska môže ísť o dlhodobý majetok alebo krátkodobý majetok

c./ Predstavuje nehmotné prostriedky, ktoré vlastní fyzická osoba alebo právnická osoba, a prinášajú jej ekonomický úžitok. Z časového hľadiska môže ísť o dlhodobý majetok alebo krátkodobý majetok

6. Menový kurz

a./ Výmenný pomer menových jednotiek v medzinárodnom platobnom styku, cena danej menovej jednotky vyjadrená v cudzích menových jednotkách.

b./ Valuty.

c./Výmena peňazí.

7. Mzda

a./Cena práce, obvykle počítaná podľa mzdovej tarify alebo mzdovej sadzby. Vypláca sa v dohodnutých termínoch, spravidla mesačne.

b./ Ohodnotenie práce zamestnanca.

c./ Pravidelná výplata každý mesiac

8. Nájomná zmluva

a./ Zmluva na rozmetadlo priemyselných hnojív

b./Zmluva, ktorou prenajímateľ prenecháva za nájomné nájomcovi vec, aby ju dočasne (v dojednanej dobe) užíval, alebo z nej bral aj úžitky.

c./ Zmluva na prácu

9. Nákup na splátky:

a./ Nákup na kartu

b./ Nákup tovaru na faktúru

c./Plán zakúpenia výrobku s malou alebo nulovou akontáciou, jeho prenajatím až do doby vyplatenia poslednej splátky. V momente vyplatenia poslednej splátky celá vyplatená suma prevyšuje kúpnu cenu výrobku.

10. PIN (Personal Identification Number):

a./ Osobný číp

b./ Osobný údaj v občianskom preukaze

c./Osobné Identifikačné Číslo (Personal Identification Number). Ide o bezpečnostný číselný kód, ktorý slúži ako ochranný prvok pri použití platobnej karty, najčastejšie v bankomatoch a u obchodníkov s on-line platobným terminálom. PIN je využívaný na overenie totožnosti držiteľa platobnej karty.

11. Platobná karta

a./ Karta výhod

b./Umožňuje majiteľovi vyberať hotovosť (napríklad z bankomatu alebo na pobočke banky) a vykonať platby za tovar a služby (pomocou platobného terminálu alebo imprinteru).

Najrozšírenejším druhom platobných kariet na Slovensku je debetná platobná karta, ktorá je naviazaná na bežný účet a majiteľ karty používa vlastné finančné prostriedky z vlastného účtu. Ďalším druhom je kreditná karta, v prípade ktorej klient čerpá úver z banky.

c./ Faktúra za tovar

12. Reklama

a./ Obrázok na titulnej strane časopisu

b./Oznámenie (obvykle platené), informujúce o výrobkoch alebo službách, ktorého cieľom je podporiť ich predaj.

c./ Fotka v odbornej literatúre

13. Splátkový kalendár

a./ Cirkevný kalendár

b./ Lunárny kalendár

c./ Je rozpis jednotlivých splátok úveru, uvedený v zmluve. Splátkový kalendár úveru obsahuje termíny splatnosti a výšku jednotlivých splátok.

14. Zisk

a./Kladný rozdiel medzi celkovými výnosmi (príjmami) a celkovými nákladmi (výdavkami) podniku alebo investície.

b./ Záporný rozdiel medzi celkovými výnosmi (príjmami) a celkovými nákladmi (výdavkami) podniku alebo investície

c./ Kladný rozdiel medzi celkovými nákladmi (výdavkami) a celkovými výnosmi (príjmami)podniku

15.Zrážky zo mzdy

a./ Sumy, ktoré zamestnávateľ pripočíta zamestnancovi z čistej mzdy (napr. exekúcia alebo dobrovoľné splátky úverov).

b./ Sumy, ktoré zamestnávateľ nezahrňuje zamestnancovi do hrubej mzdy (napr. exekúcia alebo dobrovoľné splátky úverov).

c./ Sumy, ktoré zamestnávateľ odpočíta zamestnancovi z čistej mzdy (napr. exekúcia alebo dobrovoľné splátky úverov).